

РЕЦЕНЗИЯ

на докторска дисертация на тема:

„Самооценка и творчески характеристики на 11 – 12 годишни ученици”
(“Self-assessment and creative characteristics of students from 11 to 12 years”)

Докторант: Konstantinia Hristos Tsiakmaki (Константиния Христос
Цякмаки)

Научна специалност: Педагогическа и възрастова психология

Рецензент: проф. д-р Станислава Стоянова

Докторската дисертация е посветена на актуална тема. Представен е оригинален труд.

Докторската дисертация е на английски език, а авторефератът е на български език.

Дисертацията е структурирана в увод, 3 глави, списък с литературни източници и приложения с използвани методики.

При изложението на теоретичната част на дисертационния труд са разгледани теоретични концепции на различни автори, които свързват интелигентността и творческите способности, както и личностни черти и потребности с творческите способности.

Целта и задачите на изследването са правилно формулирани.

Изследваните ученици в дисертационния труд са 120 български ученици на 11-12 годишна възраст. Темата на дисертацията позволява да се направи и крос-културно сравнение с гръцки ученици.

За провеждане на изследването са използвани две методики, публикувани от български автори, които измерват глобалната самооценка с нейните компоненти „самоуважение” и „самоподценяване”, както и творчески характеристики.

Резултатите от изследването са представени в текст, таблици и графики.

В дисертацията са допуснати множество печатни и езикови грешки, например на стр. 118 в първото изречение от втория абзац и др.

За да се провери първата хипотеза („Творческите характеристики (като компонент на умствената надареност) на 11-12 годишните ученици са свързани с нивото на глобална им самооценка (самоподценяване и самоуважение)” – от стр. 16 в автореферата; „The creative characteristics (as a component of mental giftedness) of 11-12-year-old students are related to the level of global self-esteem (self-underestimation and self-respect), i.e. they are dependent” – от стр. 57 в дисертационния труд), е приложен регресионен анализ. Таблици 1 и 3 в дисертационния труд показват взаимосвързаност между самооценката на 11 – 12 годишни ученици и творческите им характеристики. Таблица 9 показва взаимосвързаност между самоуважението на 11 – 12 годишни ученици и творческите им характеристики. Таблици 4 и 6 в дисертационния труд показват липса на взаимовръзка между самоподценяването на 11 – 12 годишни ученици и творческите им характеристики.

За да се докаже втората хипотеза („Възрастта и нивото на самоподценяване на 11-12 годишните момчета са свързани, т.е. с нарастване на възрастта им, намалява нивото на самоподценяването им”; „Age and the level of self-underestimation of 11-12-year-old boys are dependent, i.e. with increasing of the age, decreases the level of self-underestimation”) е приложен регресионен анализ,

каквито данни се съдържат в таблици 10 и 12 в дисертационния труд, като втората хипотеза се доказва - данните в таблица 12 показват, че наистина възрастта и баловете по самоподценяване на изследваните момчета са свързани, като с нарастване на възрастта намалява самоподценяването.

За да се докаже третата хипотеза („Хипотеза 3: Глобалната самооценка (самоподценяване и самоуважение) на 11-12 годишните ученици не зависи от пола им”; „Hypothesis 3: The global self-esteem (self-underestimation and self-respect) of 11-12-year-old students do not depend on their gender”) е приложен Т-критерий за различия между момчетата и момичетата по бала им по глобална самооценка и нейните компоненти, каквито данни се съдържат в таблици от 13 до 18 в дисертационния труд, като хипотезата се доказва.

Таблици от 19 до 30 включително съдържат допълнителни данни, свързани с различия по пол относно глобалната самооценка и нейните компоненти - самоподценяване и самоуважение, отделно при 11-годишните ученици и отделно при 12-годишните ученици, като не са установени статистически значими различия по пол във всяка възрастова подгрупа относно глобалната самооценка и нейните компоненти.

За да се докаже четвъртата хипотеза („Хипотеза 4: Творческите характеристики (като компонент на умствената надареност) на 11-12 годишните ученици не са свързани с пола им”; „Hypothesis 4: Creative characteristics (as a component of mental giftedness) of 11-12-year-old students do not depend on their sex”) е приложен Т-критерий за различия между момчетата и момичетата по бала им по творчески характеристики, каквито данни се съдържат в таблици 31 и 32 в дисертационния труд, като хипотезата се доказва.

Таблици от 33 до 36 включително съдържат допълнителни данни, свързани с различия по пол относно творческите характеристики, отделно при 11-годишните ученици и отделно при 12-годишните ученици, като не са установени статистически значими различия по пол във всяка възрастова подгрупа относно творческите характеристики.

За да се докаже петата хипотеза („Хипотеза 5: Средното ниво на глобална самооценка (самоподценяване и самоуважение) се проявява у 11-12 годишните ученици независимо от възрастта и пола им”; „Hypothesis 5: The medium level of global self-esteem (self-underestimation and self-respect) appears in 11-12-year-old students independently on their age and gender”) е приложен хи-квадрат анализ отделно за различия между момчетата и момичетата по нивата им на самооценка и отделно за различия между 11-годишните и 12-годишните деца по нивата им на самооценка, като резултатите показват преобладаване на средното равнище на глобална самооценка в сравнение с ниското и високото при двата пола (таблица 37 от дисертационния труд) и в двете възрастови групи (таблица 38 от дисертационния труд).

В заключението са предоставени обяснения на получените резултати, основани на теоретични концепции, както и на резултати на други автори. Предложени са и препоръки относно практиката.

В заключението на дисертационния труд, относно първата издигната хипотеза, се заявява, че тя се потвърждава е частично. От данните става ясно, както вече посочих в рецензията, че самооценката и творческите характеристики на 11-12 годишните ученици са взаимосвързани (както се вижда от таблици 1 и 3 в дисертационния труд); самоуважението и творческите характеристики на 11-12 годишните ученици са взаимосвързани (както се вижда от таблица 9 в дисертационния труд); но самоподценяването и творческите характеристики на 11-12 годишните ученици не са взаимосвързани (както се вижда от таблици 4 и 6 в дисертационния труд). Тези данни показват частично потвърждаване на хипотеза относно взаимовръзка между самооценката на 11-12 годишните ученици (с нейните компоненти самоуважение и самоподценяване) и творческите характеристики на 11-12 годишните ученици.

В заключението на дисертационния труд на стр. 117 се заявява, че втората хипотеза се доказва. Би трябвало докторантката да предложи по-подробни обяснения на получените резултати за всички хипотези – допълнителни обяснения са необходими най-вече за резултатите, свързани с втората хипотеза.

Коментарите на докторантката относно третата, четвъртата и петата хипотеза в заключителната част от дисертационния труд, са коректни.

Препоръчвам на докторантката да обърне внимание на предоставянето на подробни възможни обяснения на получените резултати; да конкретизира връзката между получените резултати с теоретични концепции и тенденции, установени от други автори.

Дисертационният труд има своите достойнства, свързани с оригиналността на идеята. Подкрепям придобиването на образователната и научна степен „доктор” от Konstantinia Hristos Tsiakmaki (Константиния Христос Цякмаки).

29.09.2016 г.

Благоевград

Рецензент:

проф. д-р Станислава Стоянова